

VIDEO OPETUKSEN TUKENA

Esa Lähteenmäki

Jani Setälä

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Marraskuu 2014
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Esa Länteenmäki, Jani Setälä
Video opetuksen tukena

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 22 sivua + 1 liitesivu
Marraskuu 2014

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli selvittää erilaisia videon käyttötapoja opetuksessa. Hankkeen aiheeksi valikoitui video, koska molemmat tekijät olivat työssään huomanneet sen suuren potentiaalin opetuksen tukena.

Videon käyttömahdollisuudet ovat miltei rajattomat. Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena on kuvata millaisia eri mahdollisuuksia video tarjoaa opettajalle ja oppilaalle. Työn tarkoituksena ei ole olla valmis käsikirja tai manuaali miten videota kuvataan, vaan enemmän tiivis paketti erilaisista ideoista. Tavoitteena on herättää lukijassa mielenkiinto ja rohkeus ottaa videot osaksi omaa opetus tapahtumaa.

Kehittämishanke pureutuu tarkemmin kahteen erilaiseen videon käyttötapaan.

1. Opetustilanteiden itsearviointia häiritsee usein oppilaan kokemaa jännitystä ja stressireaktioita, jotka aiheuttavat usein muistamattomuutta, joten suorittajan on vaikea jälkikäteen kerrata mielessään tapahtunutta ja arvioida suoriutumistaan realistisesti.

Olisiko harjoitteen kuvaamisesta videotallenteelle ja sen näyttämisestä apua suorittajalle? Olisiko tässä ratkaisu arviointitapahtuman selkeyttämiseen? Onko suorituksen jälkeen katsotusta tallenteesta hyötyä oman oppimisen ja itsearvioinnin apuvälineenä? Olisiko video mielekäs työkalu, joka toimisi opetuksen ja koulutuksen kehittämisen apuna?

2. Monet oppilaat ovat tottuneet kuvaamaan erilaisia lyhyitä videoita vapaa-ajallaan. Tästä syntyikin idea, että miten tuon taidon voisi hyödyntää oppimisprosessissa. Millaisia mahdollisuuksia video tarjoaisi oppilaalle kotitehtävän palautusmuotona?

Näiden kahden erilaisen aiheen lisäksi kehityshankkeessa tulee esiin myös tekijänoikeudellisia näkökohtia sekä erilaisia mahdollisuuksia videoiden jakamiseen ja esittämiseen.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	VIDEO OPPILAITOKSESSA	6
	2.1 Video opettajan työkaluna.....	6
	2.1.1 Oppitunnin imitointi	6
	2.1.2 Video diaesityksestä	7
	2.1.3 Luennon videointi.....	7
	2.1.4 Keskusteluohjelman tapainen videointi	8
	2.1.5 Luentotaltiointi ammattikalustolla	8
	2.1.6 Luentotaltiointi mobiilikalustolla.....	9
	2.1.7 Verkkoluennon taltiointi.....	9
	2.1.8 Ohjeiden videointi	10
	2.2 Video oppilaan työkaluna	10
	2.2.1 Kotitehtävän palautus videona	10
	2.2.2 Videotallenne kielten opiskelussa	11
	2.2.3 Työsuoritusten taltiointi	11
	2.2.4 Video itsearviointiin ja palautteen apuna	12
3	TEKNIIKAN ROOLI VIDEOIDEN KÄYTÖSSÄ	13
	3.1 Videoiden julkaiseminen ja siirtäminen	13
	3.2 Videot oppimisympäristöissä.....	14
	3.3 Missä ja kenelle videoita voi esittää	14
4	VIDEO OPETUKSEN JA ARVIOINNIN APUNA.....	16
	4.1 Itsearviointi.....	16
	4.2 Arviointi ja palaute.....	16
5	VIDEO KOTITEHTÄVÄN PALAUTUKSENA JA HARJOITUSTILANTEIDEN KUVAAMINEN	18
	5.1 Video kotitehtävän palautuksena	18
	5.1.1 Kotitalous yläkoulussa	18
	5.1.2 Vieraat kielet kaikissa kouluissa.....	18
	5.2 Harjoitustilanteiden kuvaaminen	19
6	YHTEENVETO	21
7	LIITTEET	23
	7.1 Liite 1	23

1 JOHDANTO

Vanha sanonta kertoo, että ”yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”. Tästä sanonnasta johtopäätöksenä voisi ajatella, että 1 sekunti videota käsittää minimissään 24 kuvaa eli minuutti videota käsittää 1440 erillistä kuvaa näin ollen tuo 1440 kuvaa on enemmän kuin 1 440 000 sanaa. Tämä laskelma ja ajatus kertovat hyvin esimerkillisesti millainen voima liikkuvalla kuvalla on. Helposti tulee ajateltua, että kyllä minuutin videon pystyy ”aukikirjoittamaan” pienemmällä sanamäärällä mutta vaikeaa se on. Koittaa sopii vaikka katsoa minuutti luonto dokumenttia ja tämän jälkeen kirjoittaa tarkalleen mitä dokumentissa tuona aikana näkyi. Suuret linjat on helppo esittää mutta kun pitäisi kertoa millainen karvoitus leijonalla on ja miten se kiiltelee auringonsäteissä, niin vaikeaksi menee. Toisaalta näyttämällä se sama minuutin video toiselle asia on selvä.

Tästä ajatuksesta voimaantuneina päätimme tutustua paremmin millaisia erilaisia mahdollisuuksia video voisi tarjota opettajalle ja oppilaalle. Taustojemme ja työnkuvamme erilaisuudesta ansioista otimme tarkempaan tarkasteluun kaksi hyvinkin erilaista videon käyttötapaa.

Esa toimii Winnovassa turvallisuusalan opettajana ja vastuualueena on aikuis-koulutuksen voimankäyttö. Työssään hän on kokenut haasteita opetus ja näyttötilanteiden arvioinnin yhteydessä.

Opetustilanteiden itsearviointia häiritsee usein oppilaan kokema jännitys ja stressireaktiot, jotka aiheuttavat usein muistamattomuutta joten suorittajan on vaikea jälkikäteen kerrata mielessään tapahtunutta ja arvioida suoriutumistaan realistisesti.

Olisiko harjoitteen kuvaamisesta videotallenteelle ja sen näyttämisestä apua suorittajalle? Olisiko tässä ratkaisu arviointi tapahtuman selkeyttämiseen? Onko suorituksen jälkeen katsotusta tallenteesta hyötyä oman oppimisen ja itsearvioinnin apuvälineenä? Sitä lähdin pohtimaan kehittämishankkeessa

Janilla on pitkä kokemus perus- ja lukiokoulutuksen tieto- ja viestintätekniiikan erilaisista kehittämishankkeista. Uusimpana hankkeena on käynnissä ”Oppilaan

polku” –hanke, jolle Opetushallitus myönsi rahoituksen kesällä 2014. Hankkeen aikana tutkitaan ja kehitetään eri käytäntöjä, joissa kantavana ajatuksena on oppilaan käytössä oleva henkilökohtainen päätelaite. Mukana on luokkia ensimmäisestä luokasta yläkouluun asti. Oppilailla on käytössään, joko koulun tarjoamia tai omia laitteita. Laitteina on vaihtelevasti kännyköitä, tableteita ja kannettavia tietokoneita.

Henkilökohtaiset laitteet mahdollistavat uuden ja helpon tavan tehdä tehtäviä. Esimerkiksi reaaliaineissa aiemmin pitkät essee vastaukset voidaan palauttaa videon muodossa. Videon tekninen toteutus onnistuu nykyään melko helposti. Käytännössä jokainen kännykkä ja tabletti mahdollistavat helpon tavan kuvata videota. Opettaja voi käyttää videota myös tehtävänannossa, jolloin koko prosessi kulkee videomuodossa.

Näiden kahden hyvinkin erilaisen käyttötavan lisäksi tuomme kehittämishankkeessa esiin myös muita tapoja käyttää videota osana opetusta ja oppimista. Käsittelemme myös millaisia tekijänoikeudellisia asioita pitää ottaa huomioon sekä millä tavalla videoita on mahdollista jakaa muille henkilöille.

Rajasimme hankkeen ulkopuolelle videon teknisen toteuttamisen, sillä mielestämme videon kuvaamisen kynnystä ei saa turhaan nostaa liian korkealle. Videon teknisen toteutuksen ja laadun sijaan tärkeimmäksi tekijäksi pitää nostaa videon sisältö.

Kuvat näytön arvioinnista

2 VIDEO OPETUKSEN TUKENA

Edellisen viiden vuoden aikana videoiden rooli oppilaitoksissa on palautunut entiselle tasolle ja sen ylikin. Muinoin VHS -aikakaudella videota käytettiin paljon mutta DVD -aikakaudella rooli väheni. Syynä vähenemiseen oli DVD -levyjen kopioinnin hankaluus ja kopioinnin estot. VHS -aikakaudella videoita käytettiin pääosin oppimateriaalin tukena erilaisten dokumenttien ja muiden asiaohjelmien avulla. Katsottiinpa kielten tunneille joskus jopa vieraskielisiä uutisia.

Ajat ovat nykyisin toisin, kiitos internetin. Koko maailma on vain parin klikkauksen päässä. Haitpa tietoutta planeetoista tai elefanteista niin kaikesta on tietoa saatavilla videomuodossa. Tämä perinteinen passiivinen tapa kuluttaa valmiita videoita vain katselemalla on nykyään jäämässä vähäisempään rooliin oppilaitoksissa. Suurempaan rooliin ovat tulleet opettajien tekemät opetusvideot sekä oppilaiden omat tuotokset. Nämäkin videoiden käyttömuodot jakautuvat useisiin eri alakategorioihin.

2.1 Video opettajan työkaluna

Opettaja voi käyttää videota opetuksessaan useilla eri tavoilla. Usein videon käyttäminen yhdistetään vain etäopetukseen, jolloin oikeammin olisi puhu reaaliaikaisen kuvan välittämisestä ts. live lähetyksestä. Etäopetustilanteet toki yleensä tallennetaan jolloin syntyy myös video, jota voidaan myöhemmin hyödyntää oppimateriaalina. Videoiden eri käyttötapoja on kuvattu seuraavalla jaollalla. Jako pohjautuu Linda Saukko-Rautan blogikirjoitukseen 30.5.2011.

2.1.1 Oppitunnin imitointi

Opettaja seisoo kameran edessä, diat vaihtuvat taustalla tai opettaja käyttää valkotaulua apunaan

- Plussat:
 - Opettaja tulee lähelle opiskelijaa ja opiskelijalle tulee tunne, että ihmisiähän tässä ollaan.

- Jos opettaja on hyvä esiintyjä, on videota mukava ja helppo seurata
- Miinukset:
 - Jos opettaja ei ole luonnollinen esiintyjä, tulee helposti väkinäinen tunnelma
 - Mikäli diat tai muu esitettävä materiaali ei ole tarpeeksi mielenkiintoisia tai asia esitetty kankeasti, opettajan olemus vie päähuomion.
- Huomioitavaa:
 - Video ei saa missään nimessä olla liian pitkä. Max 5 minuuttia on järkevä pituus.
 - Esitysgrafiikkaan on syytä kiinnittää huomiota. Ei ole mitään järkeä, että opettaja lukee ääneen samat asiat, jotka on lueteltu listapallukoiden avulla PowerPoint-esityksessä.
 - Opettajan kokovartalovideon korostaa helposti liiaksi vain opettajaa.

2.1.2 Video diaesityksestä

Diat vaihtuvat, opettajan ääni taustalla selventää sisältöä.

- Plussat:
 - Opettajan olemus ei vie päähuomiota
 - Asia korostuu
 - Jos osaa jo esitettävän asian, voi aina hypätä dian ja siirtyä seuraavaan.
- Miinukset:
 - Jos opettajan ääni tai puhetapa eivät ole luonnollisia, päähuomio kiinnittyy epäolennaisuuksiin.
 - On vaikeaa saada katsojaa kiinnostumaan pelkistä dioista.
- Huomioitavaa:
 - Video ei saa olla liian pitkä
 - Esitysgrafiikkaan on jälleen syytä kiinnittää huomiota.
 - Opettajan ilmeet ja eleet eivät välity katselijalle.

2.1.3 Luennon videointi

Asiantuntijan/Opettajan kertova esitys, diat sivuosassa. Jännittävin leikkauksin yritetään kohottaa tunnelmaa.

- Plussat:
 - Jos opettaja on hyvä esiintyjä, video on ammattimaisempi kuin keinotekoinen leikitään uutistenlukijaa viritys.
 - Henkilökohtaisuus on läsnä: opettaja puhuu juuri opiskelijalle.
- Miinukset:
 - Liian nopeat siirtymät ja leikkaukset heikentävät huomiointia ja vievät sivupoluille.
 - Opettajan maneerit korostuvat.
 - Videon kuvaaminen ja leikkaaminen vaatii opiskelua ja aikaa.
- Huomioitavaa
 - Diat on syytä pitää näkyvissä tarpeeksi pitkän ajan, jotta kaikenlaiset opiskelijat pysyvät mukana matkassa.

2.1.4 Keskusteluohjelman tapainen videointi

Asiantuntijavieraan haastattelu rennosti esim. sohvilla istuen

- Plussat:
 - Videosta voi hyvinkin tulla luonnollinen, sillä haastattelussa puhutaan toiselle ihmiselle eikä kameralle.
 - Jos haastateltava on hyvä esiintyjä ja asia mielenkiintoista, videota jaksaa seurata hyvinkin parikymmentä minuuttia.
- Miinukset:
 - Jos haastattelija ei pidä haastateltavaa ruodussa, voi aikaa tuhlaantua jaaritteluun.
- Huomioitavaa
 - Äänen tallennus haastattelutilanteessa voi olla haastavaa: sekä haastattelijan että haastateltavan äänen on syytä kuulua videon katselijalle.
 - Haastattelijan pitää valmistautua hyvin etukäteen, jotta haastattelussa saadaan käsiteltyä halutut asiat tiiviissä ajassa.

2.1.5 Luentotaltointi ammattikalustolla

Luentotaltointi pro -kalustolla

- Plussat:

- Poissaolijat saavat samat opetuksen jälkikäteen.
- Läsnaolijakin voi palata käsitelyyn asiaan esim. tenttiä tai oppimistehtävää varten kerratessaan.
- Pro -kalustolla saadaan hyvälaatuista jälkeä aikaan.
- Miinukset:
 - Ovat yleensä liian pitkiä kokonaan seurattavaksi.
 - Äänen tallentaminen voi joskus olla haastavaa.
 - Pro -kalusto on kallista hankkia ja käyttäminen vaatii opiskelua opettajalta.
- Huomioitavaa
 - Luentotaltointi kannattaa pätkiä sopiviksi palasiksi, jotta sen voi katsoa helposti loogisissa osissa.

2.1.6 Luentotaltointi mobiilikalustolla

Luentotaltointi mobiilikalustolla (esim. kännykkä tai tabletti)

- Plussat:
 - Toimii poissaolon korvaajana ja joustavuuden lisääjänä.
 - Läsnaolijakin voi palata käsitelyyn asiaan esim. tenttiä tai oppimistehtävää varten kerratessaan.
 - Kuvauskalusto on aina saatavilla ja helppokäyttöistä.
- Miinukset:
 - Laatu voi olla heikkoa sekä äänen että kuvan osalta.
 - Voivat olla liian pitkiä videoita seurattavaksi kokonaan.
- Huomioitavaa
 - Miten mobiilimateriaalin jako opiskelijoille tapahtuu?
 - Voisiko luennoista tallentaa vain ne tärkeät osat ja siten pilkkoa sisältöä pienempiin palasiin?

2.1.7 Verkkoluennon taltiointi

Verkkoluentotaltointit esim. Adobe Connectin avulla

- Plussat:
 - Poissaolon korvaaja ja joustavuuden lisääjä
 - Materiaalin jakaminen ja esitysten näyttäminen enemmän pääosassa kuin tavallisen luennon tallenteessa.
- Miinukset:

- Opiskelijalle saattaa taltiointia seuratessa tulla tunne, että tahtois kommentoida istunnon tapahtumia jotenkin.
- Huomioitavaa:
 - Voisiko taltioinnille järjestää kommentoinnin esim. oppimisympäristön työtilaan?

2.1.8 Ohjeiden videointi

Ohjeistukset

- Plussat:
 - Auttavat opiskelijaa esim. työvaiheiden opettelussa tms.
 - Ammatillisella puolella mahdollisuus esittää työprosesseja autenttisista tilanteista.
 - Opiskelija voi kerrata työvaiheet niin monesti kuin haluaa.
- Miinukset:
 - Jos ohjeistusvideolla edetään liian nopeasti, seuraaminen vaikeutuu
 - Jos ohjeistusvideo on liian pitkä, katsoja puuttuu.
 - Mikäli kuvataan oikeissa työympäristöissä on huolehdittava tekijänoikeuksista ja mahdollisista salassapitovelvoitteista.
- Huomioitavaa:
 - Onko tarpeen liittää kylkeen kirjallista ohjetta?
 - Ei saa edetä liian nopeasti.

2.2 Video oppilaan työkaluna

Vielä viime aikoihin asti oppilaat ovat olleet vain videoiden kuluttajia. He ovat käyttäneet videoita niin kuin muitakin oppimateriaaleja eli katsoneet sitä mitä opettaja on ohjeistanut. Nykyään videoiden kuvaaminen ja muokkaaminen on tullut niin helpoksi että videoita voi tehdä jo alakoululainenkin. Tästä huolimatta oppilaat luovat ja kuvaavat videoita vain harvoilla oppitunneilla. Seuraavassa on muutama erilainen videoiden käyttötapa oppilaan työvälineenä.

2.2.1 Kotitehtävän palautus videona

Kotitehtävän palautus

- Plussat:

- Mahdollistaa minkä tahansa aineen kotitehtävän palautuksen
- Oppilas voi kuvata vaikka pullien leipomista tai juoksusuorituksensa pururadalla
- Melkein jokaisella oppilaalla on videon kuvaamisen mahdollistava kännykkä tai tabletti
- Innostaa myös laiskemmat oppilaat tekemään kotitehtäviä
- Miinukset:
 - Opettaja joutuu miettimään kotitehtävien antamisen aivan uudella tavalla
 - Videoiden palauttaminen opettajalle vaatii harjoittelua
 - Osa oppilaista saattaa vierastaa ajatusta esiintyä videolla
- Huomioitavaa:
 - Oppilaat ohjeistettava hyvin mitä saa ja ei saa kuvata

2.2.2 Videotallenne kielten opiskelussa

Kieliharjoitusten tallentaminen videolle, perinteisen kielistudio tallennuksen sijaan.

- Plussat:
 - Oppilas näkee myös eleet ja ilmeet
 - Ei tarvita kalliita järjestelmiä, voi toteuttaa vaikka kännykällä
 - Ei sidottu paikkaan, voi harjoitella missä tahansa
- Miinukset:
 - Videolla esiintyminen voi pelottaa ensimmäisillä kerroilla
 - Miten ottaa huomioon ne oppilaat joilla ei tallennusvälineitä ole käytössä
- Huomioitavaa:
 - Rohkaistava oppilaita kokeilemaan
 - Varmistettava, että videot tuhotaan tunnin jälkeen, etteivät pääse leviämään sosiaaliseen mediaan

2.2.3 Työsuoritusten taltiointi

Näyttökokeen työsuorituksen taltiointi arviointia varten

- Plussat:
 - Arvostelutilanteessa voi videota katsella uudestaan arvioijan kanssa

- Stressitilanteen jälkeen oppilas ei välttämättä muista mitä on tehnyt, video muistin apuna
- Hyviä suorituksia mahdollisuus käyttää esimerkkeinä uusille oppilaille
- Miinukset:
 - Pelkkä kännykkä ei välttämättä riitä tallenusvälineeksi, vaan saatetaan tarvita oikeaa videokameraa
- Huomioitavaa:
 - Mikäli video tehdään oikealla työpaikalla, niin varmistettava etukäteen mitä videolla saa näkyä

2.2.4 Video itsearvioinnin ja palautteen apuna

Tuntiharjoitusten taltiointi välitöntä palautetta varten

- Plussat:
 - Oppilas näkee heti oman suorituksensa uudestaan
 - Helpottaa oppilaan itsearviointia.
 - Videolta on helppo löytää onnistumiset ja parantamista vaativat jutut
- Miinukset:
 - Tuntisuunnitelmiin pitää varata riittävästi aikaa myös videoiden katsomiseen ja palautteen antamiseen
- Huomioitavaa:
 - Ensimmäisillä kerroilla opiskelija saattaa jännittää kameran edessä

3 TEKNIIKAN ROOLI VIDEOIDEN KÄYTÖSSÄ

Yleisesti ajatellaan, että videon kuvaaminen vaatii suuria valmisteluja ja osaamista. Tämä pitää paikkansa, mikäli on tarkoitus tehdä elokuvatason tuotantoa. Aikoina, kun VHS -videokamera painoi viisi kiloa ja akku kesti 30 minuuttia, kuvaaminen olikin haastavaa. Tuon aikaisilla laitteilla ei olisi tullut mieleen antaa oppilaalle kotitehtäväksi videon kuvaamista. Nykyään vastaavan tasoisen videon saa kuvattu jo 100€ maksavalla kännykällä tai tabletilla. Erona VHS aikaan nykyisillä laitteilla saa usein vielä suoritettua jälkikäsitteilyäkin, mikäli sen näkee tarpeelliseksi.

Älypuhelimet ovat jo niin kehittyneitä, että vuonna 2013 on pidetty ensimmäiset elokuvafestivaalit joiden tuotokset on kaikki kuvattu älypuhelimilla (<http://www.indiefone.com/>). Kehitys ei ole jäänyt tähän vaan nyt kuvataan jo kokoillan elokuvaakin iPhonella.

3.1 Videoiden julkaiseminen ja siirtäminen

Myös videoiden julkaiseminen on mullistunut internetin vallankumouksen myötä. Suurimpana yksittäisenä tekijänä on ollut Youtube palvelu, johon kuka tahansa voi ladata oman videonsa esille. Onpa sen kautta päässyt jo useita ihmisiä maailmanlaajuiseen kuuluisuuteenkin. Palvelun sivujen mukaan sinne ladataan 100 tuntia uusia videoita, joka minuutti! Palvelun käyttö on erittäin helppoa ja onnistuu nuoreltakin käyttäjältä helposti. Rajoituksena palvelun käyttöön on 13 vuoden rekisteröitymisikäraja.

Videoiden tallentamiseen ja jakamiseen erinomaisia mahdollisuuksia tarjoavat erilaiset pilvitallennuspalvelut. Suurimman suosion ovat saavuttaneet Googlen GoogleDrive, Applen laitteisiin suunniteltu Dropbox ja Microsoftin tarjoama OneDrive palvelu. Kaikki palvelut toimivat periaatteessa täysin samalla tavalla. Ne vaativat kirjautumisen omilla käyttäjätunnuksilla ja jokaisella käyttäjällä on käytössään oma henkilökohtainen tallennustila, jota hän hallitsee.

Pilvipalveluiden etuna on mahdollisuus jakaa omia tiedostojaan valituille käyttäjille. Tiedostojen tallentamiseen pilveen poistaa myös tarpeen kuljettaa tiedosto-

ja ulkoisilla tallennusvälineillä, kuten USB –muisteilla tai DVD –levyillä. Toki on huomioitava, että pilvipalvelun käyttö vaatii toimivan internetyhteyden ja suurien tiedostojen siirtäminen hitaalla yhteydellä saattaa kestää kauan. Pilvipalvelut mahdollistavat myös pääsyn pilvessä oleviin tiedostoihin useilla erilaisilla päätelaitteilla. Samat tiedostot ovat käytössä niin tabletilla, tietokoneella kuin kännykälläkin. Tämä mahdollistaa toimimisen ajasta ja paikasta riippumatta, kun materiaalit ja tiedostot ovat aina käytettävissä.

3.2 Videot oppimisympäristöissä

Videoita on pitkään käytetty oppimisympäristöissä oppimateriaalina. Oppilaat ovat videoiden avulla voineet kerrata tuntitallenteita, katsella lisämateriaaleja tai tutustua yksittäisiin opetusvideoihin. Käyttö on kuitenkin ollut vain passiivista videoiden katselemista.

Useissa moderneissa oppimisympäristöissä on nykyään mahdollisuus tallentaa videoita suoraan ympäristön omilla työkaluilla. Näin oppilas voi tallentaa omat vastauksensa suoraan oppimisympäristöön tabletilla tai vaikka kännykällä. Näiden käyttö ei kuitenkaan vielä ole yleistynyt. Enemmän on käytössä kolmannen osapuolen palvelut, joilla videoita voidaan tallentaa tai aiemmin mainitut pilvipalvelut, joihin valmiit videota voidaan siirtää jakamista varten. Näissä tapauksissa oppimisympäristöön viedään vain linkki haluttuun videotiedostoon ja itse video sijaitsee toisaalla. Vielä on kuitenkin pitkä matka siihen, että oppilas voisi itse valita millaisen palautuksen kotitehtävänsä tekee. Kirjoittaako hän esseen, piirtääkö kuvan, tallentaa kuunnelman tai videon. Kaikki vaihtoehdot eivät käy kaikkiin aineisiin mutta oppilaiden ajattelu kykyä ja kekseliäisyyttä voidaan kehittää kun heille annetaan enemmän vaihtoehtoja.

3.3 Missä ja kenelle videoita voi esittää

Jos videofilmi sisältää vain oppilaiden itse keksimän ja näyttelemän sisällön, silloin tekijänoikeus filmin sisältöön kuuluu oppilaille. Itse videofilmin tekijänoikeus kuuluu sen kuvanneelle opettajalle, joten oppilaat ja opettaja saavat yhdessä päättää miten käyttävät filmiä. He saavat esittää filmin missä ja kenelle haluavat.

Kun oppilaat itse keksivät juonen ja muun sisällön näytelmään/elokuvaan, heille syntyy tekijänoikeus tähän käsikirjoitukseen, jos se on itsenäinen ja omaperäinen (eli ylittää teoskynnyksen). Tällöin oppilailla on oikeus määrätä käsikirjoituksen käytöstä. Jos oppilaat myös näyttelevät rooleissa, heille syntyy esittävän taiteilijan lähioikeus. He saavat siten määrätä itse esityksestään. Oppilailla on tekijöinä ja näyttelijöinä oikeus päättää näytelmän/elokuvan taltioimisesta eli kuvaamisesta, koska taltiointi on kappaleen valmistamista näytelmästä/elokuvasta. Näytelmän/elokuvan taltioimiseen ja tallenteen esittämiseen tarvitaan siten lupa oppilailta.

Näytelmän/elokuvan kuvaavalle opettajalle syntyy tekijän- tai lähioikeus kuvaamaansa tallenteeseen. Hän saa päättää, miten tallennetta käytetään, mutta hänen oikeutensa riippuu tallenteen sisällön tekijöiden eli oppilaiden oikeuksista. Opettajalla on siis täytynyt olla oppilailta saatu lupa esityksen tallentamiseen ja hän tarvitsee luvan myös tallenteen esittämiseen.

Oppilaat ja opettaja voivat siis vapaasti yhdessä päättää, missä ja kenelle tällaisen videofilmin esittävät. (www.operight.fi, 2014)

4 VIDEO OPETUKSEN JA ARVIOINNIN APUNA

Videoinnilla kerätään tietoa, jota voidaan tutkia jälkikäteen. Tieto tulee tallennettua ymmärrettävään muotoon. Videotallennetta seuratessaan opiskelija saa tietoa omasta oppimisestaan ja edistymisestään. Opiskelija, joka ymmärtää opiskelun ja tehtävän tavoitteet ja etsii suorituksestaan onnistumisia ja parannettavaa. Opitaan tunnistamaan virheitä, ymmärtämään, soveltamaan ja luomaan uutta itsearvioinnin oppimisen kautta. Video tallenteen apuna on pysäytettävyyden, jolloin saadaan tarkasteltua pieniäkin yksityiskohtia. Arvioinnin keskeinen tehtävä on parantaa toiminnan laatua. (Ihme 2000,84)

4.1 Itsearviointi

Opiskelijan tulisi itse olla oppimisen keskeinen arvioija ja oman osaamisensa asiantuntija. Itsearvioinnin tavoitteena on, että opiskelijan minä käsitys muodostuu realistiseksi, jolloin hän tunnistaa ja hyväksyy heikkoutensa, joita ei voi muuttaa. Kun opiskelija oppii itsearvioimaan itseään ja suorituksiaan, hänelle tulee tunne, että hän voi kontrolloida, hallita, omaa toimintaansa ja elämäänsä. (Ihme 2000,97)

Miten arviointia voitaisiin kehittää niin, että se auttaisi opiskelijaa kasvamaan eheäksi ja tasapainoiseksi ihmiseksi? Miten suoritat itsearviointia, jos et muista suoritustilanteesta mitään? Videolle tallennetut äänet ja liikkuvakuva auttavat muistamaan unohtuneet hetket. Tallenteelta löytyvät myös toiminta, jota muuten ei havainto-ongelmien takia voitaisi arvioida realistisesti. Opiskelijaa tulee ohjata käyttämään itsearviointia omaksi hyödykseen. Parhaimmillaan itsearviointi parantaa ja vahvistaa, itsetuntemus lisääntyy ja itseluottamus vahvistuu.

4.2 Arviointi ja palaute

Opettajan antaa palautetta ja arviointi suorituksia. Opettaja kuitenkin näkee, kuulee ja muistaa opetustilanteesta vain osan. Moni opettaja pitää arviointia ja palautteenantoa vaikeana tehtävänä. Opettajan on uhrattava sen tuottamiseen

aikaa ja vaivaa. Mitä, jos joudutaan umpikujaan? Opettaja ja opiskelija muistavat tapahtuma tilanteen täysin erilaisesti.

Rakentavan ja kehittävän palautteen käsittelemisen kulmakiviä ovat yhteistoinnallisuus ja tukeva ilmapiiri. Palautteenanto on aloitettava lähellä tapahtuma hetkeä. Palautteen tulisi keskittyä yksittäiseen asiaan ja olla mahdollisimman kuvaileva. (Mäkitalo, Wallinheimo 2012,87)

Itsearviointin jälkeen aloitetaan ohjauskeskustelu käymällä yhdessä videotallenne läpi. Saadaan yhdessä realistinen kuva siitä osasta joka on tallentunut videolle, tämän pohjalta voidaan käydä palautekeskustelu. Näin opettaja pystyy kuvailemaan suoritusta yksityiskohtaisemmin ja antamaan parempaa ohjaavaa ja kannustavaa palautetta. Videoinnin etuna on tieto siitä, että tätä dokumentoitua nyt arvioidaan. Pysytään yhteisymmärryksessä ja uskotaan mitä nähdään. Ei yritetä arvioida sitä mitä ei ennen nähty tai muistettu.

Kannattaa kuitenkin muistaa, että video on lineaarista ilmaisua, joka edellyttää pysähtymistä äärelleen. Pitkä videojakso saattaa uuvuttaa ja kyllästyttää, Mikäli videon sisältö ei ole poikkeavan erikoinen ja mielenkiintoinen. (Luukkonen.2000.33) Tallenteesta on siis valittava tarkasteltavaksi vain se ydinosa jonka uudelleen läpikäynnistä eniten hyödytään oppimista.

5 VIDEO KOTITEHTÄVÄN PALAUTUKSENA JA HARJOITUSTILANTEIDEN KUVAAMINEN

5.1 Video kotitehtävän palautuksena

Lähemmin tarkastelemme videon mahdollisuuksia kotitehtävän palautusmuotona. Videoita ei tässä käytössä ole toistaiseksi paljoa käytetty mutta mahdollisuudet ovat melkeinpä rajattomat. Eikä pidä lukkiutua ajatukseen, että kotitehtävät ovat yksilötehtäviä. Videon käyttö tukee erinomaisesti myös ryhmätyönä tehtäviä kotitehtäviä. Mahdollisuuksia kuvaamaan seuraavassa on kaksi erilaista esimerkkiä.

5.1.1 Kotitalous yläkoulussa

Oppilas on viikon ulkomaanlomalla kouluvuoden aikana ja opettaja haluaa hänen suorittavan korvaavan tehtävän. Tehtävä voisi olla vaikka: tee video matkoiteesi aamiaispöydästä ja kerro videolla miten tarjonnassa tulee esiin paikalliset ruuat. Vastaavia ideoita voi keksiä vaikka kuinka paljon. Oppilas kuvaa kännykällään 2-3 minuutin videon, jonka voi vaikka esittää opettajalleen koulussa suoraan kännykästä tai ladata sen oppimisympäristöön tai pilvipalveluun yms. Videon tekemiseen ei ehkä mene aikaa yhtä paljon kuin kirjalliseen tuotokseen mutta on varmasti mielenkiintoisempi oppilaalle eikä pilaa hänen lomaansa.

5.1.2 Vieraat kielet kaikissa kouluissa

Oppilailla on iät ja ajat teetetty ainekirjoitusta vieraissa kielissä. Niistä sitten opettaja etsii onko pilkut ja pisteet kohdillaan ja onko sanoissa nyt varmasti kaikki kirjaimet oikeilla paikoillaan. Nämä ovat toki tärkeitä taitoja mutta eivät valmista oppilasta todelliseen kielen käyttöön. Entä, jos oppilas tekisikin muutamien minuutin esittelyvideon vaikka omasta kaupungistaan tai omasta harrastuksestaan? Selostus tapahtuisi tietysti vieraalla kielellä. Tällaiset tehtävät voisivat olla pieni apu suomalaisten pelkoon puhua vieraalla kielellä. Mikäli ensimmäinen versio ei olisi hyvä, niin uusintayritys on helppo tehdä.

5.2 Harjoitustilanteiden kuvaaminen

Turvallisuusalan opiskelijoilta pyydetään videointiin kirjallinen lupa (liite 1) jo koulutuksen alkuvaiheessa. Aluksi sovitaan yhteiset pelisäännöt siitä mitä kuvataan ja miksi. Keskustellaan tallenteen näyttämistä ja jakamisesta sekä perustellaan videoinnin käyttö opetusvälineenä. Avoimessa keskustelussa käydään läpi asioita, jotka harmittavat tai haittaavat videoinnissa. Opiskelijat pelkäävät nolaavansa itsensä videoilla ja löytävänsä tallenteen Youtubesta. Harjoittelun alkaessa usein kuuleekin epäonnistuneen suorituksen jälkeen syyn olevan kuvauksessa esiintymisen jännittäminen. Yhteinen luottamus saavutetaan ja videointiin totutaan kuitenkin yllättävän nopeasti koulutuksen edetessä ja hyvä näin.

Turvallisuusosalalla työskentelevä joutuu työssään erityistarkkailun kohteeksi. Hänen on vain totuttava siihen että lähes aina kuvataan ja tallennetaan. Toiminnan pitää olla yleisesti hyväksyttävää, ylilyönnejä ei sallita. Tämän kun opiskelija sisäistää, niin ollaan oikeilla poluilla jo harjoitusvaiheessa. Työelämässä usein kuvataan haasteellisia tilanteita kiusaamistarkoituksessa ja tallennetta levitetään ja julkaistaan täysin rajattomasti sivullisen anonyymien kuvaajan toimesta. Tällaiseen toimintaan on vain varauduttava ja totuttava. Asiaa on syytä harjoitella jo turvallisessa kouluympäristössä.

Käytännönläheisissä uhkatilanteidenhallinnan harjoituksissa videoidaan toimintaan sopivalla kalustolla. Usein käytetään useampaa kameraa, jolloin toinen on opiskelijan mukanaan kantama headset. Tarpeen tullen tallennetta katsellaan ja arvioidaan heti suoritusten jälkeen kuvauspaikalla jolloin palaute on välitön. Harjoitusten edetessä ja toiminnan vahvistuessa otetaan pari- ja ryhmäarviointi mukaan. Opiskelijan toivotaan tällöin ymmärtävän opettajan esimerkkien kautta, arvioinnissa etsitään suoritusten hyviä ja onnistuneita kohtia ja vahvistetaan täten yksittäisen opiskelijan vahvuuksia. Luokkatiloissa esitettävät videot ja sen yhteisarviointi suoritetaan aina opettajan ohjauksessa ja valvonnassa näin vältetään nolaamis- ja kiusaamistilanteilta heti paikanpäällä.

Ymmärrän ettei suorituksessaan epäonnistunut opiskelija halua katsoa tallennetta ja sen esittäminen muille tuntuu sietämättömältä. Asiasta keskustellaan opiskelijan kanssa ja pyritään siihen, että kannustavan opettajan kanssa tuotos

pystyttäisiin läpikäymään ja siitä etsitään eteenpäin kannustavia puolia. Ongelmaksi muodostuu oikeiden sanojen etsiminen ja oppilaan tukeminen tilanteissa, joissa suoritus on todella epäonnistunut pahoin. Videon tulisi voimauttaa, ei tuhota. Tilanne vaatii herkkyyttä ja kokemusta meiltä opettajilta.

Videoiden käytöstä on ollut suurta apua näissä harjoitus- ja näyttötilanteissa. Suosittelenkin lämpimästi kokeilemaan videointia ja miettimään sen tuomia hyötyjä opetuksen ja arvioinnin apuvälineenä.

Kuva näytön arvioinnista

6 YHTEENVETO

Tehdessämme tätä kehityshanketta alkuperäinen ajatuksemme vahvistui entisestään eli videosta on moneksi ja sen käyttöä opetuksessa aliarvostetaan edelleen. Videon käyttämättömyyteen saimme opettajilta useita erilaisia vastauksia. Suurimpina syinä pidettiin videon kuvaamisen vaikeutta ja rajoituksia oppilaiden esiintymisluvissa. Molemmat ovat osittain tekosyitä ja pohjautuvat vanhoihin kokemuksiin ja tietoihin. Videon kuvaaminen ei ole enää vaikeaa ja onnistuu useilla laitteilla, kuten olemme aiemmin jo kertoneet. Oppilaiden kuvaamisrajoitteet ovat ongelma, joka saadaan usein ratkaistua kun asiasta keskustellaan vanhempien ja oppilaiden kanssa avoimesti. Kerrotaan heille missä tarkoituksessa videoita käytetään ja kerrotaan tekijänoikeuksista yms.

Kirjoitustyötä tehdessämme havaitsimme, että aiheesta on kirjoitettu melko paljon mutta suurin osa kirjoituksista keskittyy teoriaan. Valmiita esimerkkejä ja kokemuksia erilaisista toteutuksista löytyy kuitenkin todella vähän.

Meidän molempien innostus videon käyttöön lisääntyi hanketta tehdessämme. Tutkimisen ja kokeilun aikana tuli mieleen useita erilaisia tilanteita, joissa video olisi erinomainen väline auttamaan oppilasta oppimaan paremmin. Harkittavaksi jääkin miten kumpikin tahollaan jatkaa ideoiden testaamista ja jatkotyöstämistä.

Yhtenä ideana on kurssisuunnitelman tekeminen ja kurssin pitäminen opettajien täydennyskoulutuksena, jossa esitellään erilaisia ideoita ja harjoitellaan yksinkertaisten videoiden tekemistä käsillä olevilla laitteilla. Myös videon käyttöä harjoitustilanteissa ja näytön arvioinnissa tullaan jatkamaan sekä mikäli vain mahdollista niin lisäämään.

Lähteet

Ihme, I,2000. Arviointi työvälineenä. Jyväskylä: PS-kustannus

Linda Saukko-Rautan blogi, <http://blogit.jamk.fi/suodatin/author/sauli/>

Luukkonen,J.2000.Digitaalisen median käsikirjoitusopas .Helsinki :Oy Edita Ab

Mäkitalo E, Wallinheimo K. 2012. Virtuaaliset ympäristöt. Helsinki: Talentum

<http://www.operight.fi/artikkeli/liikkuva-kuva/missa-ja-kenelle-saan-esittaa-oppitunnilla-tehdyn-videon>

7 LIITTEET

7.1 Liite 1

VALOKUVAUS- JA VIDEOINTILUPA

Suostumus video- ja kuvamateriaalin kuvaamiseen, tallentamiseen ja käyttämiseen.

Kuvamateriaalilla tarkoitetaan valokuvia ja videokuvaa, jota koulutus- ja näyttötutkintotilanteissa kuvataan tulevan koulutuksen aikana. Tallennettua materiaalia voidaan tarvittaessa lähettää tutkinnon arvioijalle/ arvioijille tai sitä voidaan käyttää opetusmateriaalina.

OPIKELIJAN SUOSTUMUS

Annan suostumukseni kuva- ja videomateriaalin kuvaukseen ja käyttöön.

Aika ja paikka _____

Allekirjoitus _____

Nimenselvennys _____

Oppilaitos _____

Oppilaitoksen edustaja _____